

УДК 373.3.015.31:172.15

DOI:

*Галина Білавич, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*
*Оліяр Марія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*
*Ірина Піддубрівна, магістрантка
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИМІРІ НОВІТНЬОГО ЕТАПУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано поняття “національно-мовна особистість”, визначено основні його складники; розкрито умови розвитку національно-мовної особистості учня початкової школи; розглянуто ключові завдання, які висвітлені в основних документах про школу та мовну освіту щодо виховання учня як патріота й громадянина; проаналізовано підручковий фонд з української мови (навчання грамоти, у першому класі); обґрунтовано концептуальні засади розвитку національно-мовної особистості учня початкової школи (авторську програму); окреслено напрями її реалізації за умов розвитку Нової української школи.

Ключові слова: національно-мовна особистість; учень початкової школи; навчання української мови; екологія мови; мовна освіта.

Літ. 10.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy of the Primary Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Oliiar Mariia, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Head of the Pedagogy of Primary Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Iryna Piddubrivna, Master Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

EVOLUTION OF NATIONAL-LINGUISTIC PERSONALITY OF A PRIMARY SCHOOL STUDENT IN THE CONTEXT OF THE MODERN STAGE OF THE UKRAINIAN EDUCATION DEVELOPMENT

The article reveals the problem of evolution of the national-linguistic personality of a primary school student in the context of the modern stage of development of Ukrainian education. According to the results of the analysis of key documents (“New Ukrainian School” Concept, laws of Ukraine “On Education”, “On Higher Education”, “On Languages”, “European Recommendations on Language Education”, “National Doctrine of Education Development of Ukraine in the XXI Century” etc.) concluded that the Ukrainian language today is an important factor in national, economic, scientific and technological progress. The language competence of a young person depends on his/her future professional level, and hence the level of development of the state in all areas: political, economic, social, cultural, educational. Primary school is designed to form the national-linguistic personality of a junior student. The article analyzes the concept of “national-linguistic personality”, identifies its main components; the conditions for evolution of the national-linguistic personality of an elementary school student are revealed; the key tasks which are covered in the basic documents about school and language education concerning education of the junior student as the patriot and the citizen are characterized; the textbook fund on the Ukrainian language is analyzed (the textbook of I. Bolshakova and M. Prystinska “Ukrainian language. Primer” (in 2 parts) (2018); under the conditions of development of the New Ukrainian school. The author’s method of developing the national-linguistic personality of a first-grader is aimed at understanding the language as a national-cultural phenomenon, expanding students’ knowledge about the relationship between the development of the Ukrainian language, history and culture of the Ukrainian people, improving etiquette, studying culture and oral folk art, acquaintance with Ukrainian folk traditions, state and national symbols, etc. The linguistic content line was aimed at developing language and thinking abilities and skills of first graders, including analyzing the language of folklore and art works, literary, historical and other texts, performing creative tasks, editing one’s own and other people’s speeches, forming language ecologist, rhetorician skills. The leading place in this process was given to creative and research activities of students. It is proved that the poetic achievements of writers of Prykarpattia (Yu. Shkrumeliak,

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИМІРІ НОВІТНЬОГО ЕТАПУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

M. Pidhiryanka, S. Pushyk, O. Ovchar, K. Malytska, etc.) are important for the development of the national-linguistic personality of a junior schoolchild.

Keywords: *national-linguistic personality; a primary school student; teaching the Ukrainian language; language ecology; language education.*

Постановка проблеми. Становлення і розвиток Нової української школи в Україні відбувається за умов прискорення глобальної інтеграції у світове товариство, зростання впливу етнічного чинника на процеси збереження цілісності національної державності та відновлення духовних пріоритетів суспільства. На часі необхідність формування духовно-багатої, національно-мовної юної особистості.

Чинні державні освітні документи (Національна доктрина розвитку освіти, Закон про мови, Закон про освіту, Концепція Нової української школи, Державний стандарт початкової загальної освіти та ін.) передбачають розвиток особистості, яка володіє комунікативною компетентністю, що, окрім іншого, зумовлює володіння даром слова – усного й писемного, умінням вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами під час сприймання і створення висловлювань у різних сферах, формах, стилях і жанрах мовлення, урешті, володіння державною українською мовою. Отже, розвиток мовленнєвої здатності – одна з загальних проблем сьогодення [5, 39; 7]. У зазначених документах вказано на необхідність та важливість культурологічного компонента в освітньому процесі на всіх етапах освіти. Ще в “Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст.” [6] було закладено підвалини нової парадигми – орієнтації на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентності в європейському та світовому просторах, виховання покоління дітей та юнацтва, що буде захищеним і мобільним на ринку праці, здатним робити особистісний духовно-світоглядний вибір, матиме необхідні знання, навички й компетентності для навчання протягом життя.

За результатами аналізу згаданих вище документів стверджуємо: українська мова на новітньому етапі розбудови нашої держави усвідомлюється як чинник національного, економічного, науково-технічного культурно-освітнього прогресу. Тому необхідно враховувати визначальну роль особистості в суспільному житті країни, яка творить і зберігає історію, відроджує національну культуру, духовність, мову. Таким чином, великою мірою від мовного рівня юної особистості залежить і її професійний рівень, а отже, рівень розвитку держави в усіх сферах: політичній, економічній, соціальній. Важливість

порушеної проблеми розглядаємо не тільки в теоретичному вимірі, а й у практичній площині. Тут ідеться про певну суперечність, яка склалася сьогодні в освітній сфері: з одного боку, бачимо актуалізацію проблеми формування мовної особистості школяра, з іншого, відсутність чітких і науково обґрунтованих методичних рекомендацій для вчителів щодо основних напрямів роботи з розвитку національно-мовної особистості учня початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічні та методичні питання роботи щодо формування мовної особистості розробляли сучасні вчені (Ю. Караулов, Г. Білавич, Г. Богін, А. Богущ, М. Вашуленко, Т. Котик, Л. Мацько, М. Пентилюк, М. Муравицька, М. Оліяр, Л. Паламар, О. Смолінська та ін.), присвячували цій проблемі дисертаційні дослідження (до прикладу, мовну компетенцію особистості (активний словник у сферах родинного, позародинно-побутового та професійного спілкування) вивчала Н. Шумарова та ін., лінгводидактичні основи національно-мовного виховання особистості молодшого школяра досліджували Т. Котик, М. Оліяр, Т. Симоненкова, О. Смолінська та ін.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати науково-методичну концепцію розвитку національно-мовної особистості учня початкової школи й уявити механізми її реалізації.

Виклад основного матеріалу. Під національно-мовною особистістю розуміється такий школяр, який володіє лінгвістичними знання у поєднанні з національними особливостями української мови, має сформований високий рівень комунікативних умінь, володіє мовною стійкістю, не тільки любить та поважає мову українського народу, вважаючи її частиною власного світогляду й світосприйняття, а і є мовним екологом, що дбає про чистоту мовного довкілля [1].

На основі аналізу науково-методичної літератури [6] та вивченого практичного досвіду визначаємо такі основні теоретичні засади формування національно-мовної особистості учня початкової школи: урахування національно-культурної специфіки української мовної системи в процесі вивчення мови як виразника культури; добір і використання системи тематично об’єднаних різножанрових і різноматематичних українознавчих текстів, а також національно-маркованої лексики; використання красномовних, українознавчих матеріалів, зразків українського

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИМІРІ НОВІТНЬОГО ЕТАПУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

фольклору в навчанні мови; добір етнолексем та укладання словників етнокультурознавчої лексики; застосування як традиційних, так і новітніх технологій навчання української мови задля практичного освоєння культурних цінностей українства, певних видів мовленнєвої діяльності й поведінки, мовленнєвого етикету, національно-культурного компонента через мову; навчання реалізації культурологічної змістової лінії початкової мовної освіти на всіх етапах вивчення мови; створення насиченого національно-мовного середовища, у якому здійснюється розвиток національно-мовної особистості учня тощо.

Успішність реалізації методики комунікативної підготовки молодших школярів у вимірі розвитку їх національно-мовних особистостей забезпечується створенням комплексу організаційно-педагогічних умов, який враховує вимоги освітнього стандарту початкової загальної освіти, призначення та зміст комунікативно-творчої діяльності учнів, соціальне замовлення українського суспільства, можливості особистісно орієнтованого, семіотичного та герменевтичного підходів. До них відносимо змістові (створення діалогічного дидактико-комунікативного середовища; орієнтація учнів на мовну толерантність; реалізація в освітньому процесі початкової школи авторської методики “Екологія української мови та етика спілкування”) і процесуально-технологічні (застосування українознавчих текстів та національно-маркованої лексики; системи мовотворчих і риторичних завдань у процесі навчання української мови; створення портфоліо з української мови як засобу контролю і узагальнення особистісно-значущого соціально-комунікативного досвіду школярів та ін.).

Зміст навчання української мови в сучасній початковій школі має яскраво виражений інтегрований характер, тому що включає низку змістових напрямів, з-поміж яких – лінгвістичний, комунікативний, діяльнісний, пізнавально-прикладний тощо, і пов’язаний з багатьма іншими навчальними дисциплінами [8]. Робота над реалізацією концепції розвитку особистості на українознавчій основі базується на розв’язанні певних завдань, з-поміж яких: збагатити словниковий запас учнів початкової школи етнолексикою, посилити їх увагу до системних зв’язків лексики, що полегшує добір слова, розвиває асоціативність мислення; виховати чуття слова, зрозуміти зображальні й художньо-виражальні властивості рідного слова; постійно спрямовувати увагу школярів на: стиль як мовну діяльність людини в різних обставинах, стиль як різні функції мови в суспільстві, позаяк стилі української літературної мови входять до системи

культурних цінностей нації; прищепити учням початки навичок самостійної орієнтації в розмаїтті українознавчих джерел, які відображають історію українського народу, багатство його культури, лексики літературної мови і мови художньої літератури, скарбів усної народної творчості; володіти мовленнєвим етикетом українців; дотримуватися норм літературної мови, мати постійну потребу екологізувати власне мовлення, уміти бачити й чути мовленнєві негаразди в доквіллі, мати потребу екологізувати його. Для розв’язання поставлених завдань активно звертаємося до таких прийомів роботи на уроках, як: правильне і точне вживання слів і словосполучень, пояснення їх лексичного значення; добір слів до певної мовної ситуації, урахування усталених правил поведінки в учнівському колективі на основі українського мовленнєвого етикету; складання словосполучень, речень, текстів на певну тематику, для різних стилів; редагування речень, текстів різних стилів; створення міні-творів; читання вголос, монологічні усні перекази та діалоги, бесіди; аналіз культури усного мовлення дикторів, ведучих, однокласників тощо.

Для реалізації головної мети – виховання національно-мовної особистості на українознавчих засадах на уроках навчання грамоти в 1 класі – запроваджено авторську методику. Концепція мовної освіти в початковій школі на українознавчій основі [1; 4; 9; 10] передбачає розвиток самосвідомості юного громадянина, виховання школярів як типових носіїв національної культури, мовних екологів тощо. Зміст навчання української мови, що ґрунтується на розвитку національно-мовної картини світу, полягає у засвоєнні української мови, українських культурних традицій і розвитку їх. Тому одним із ефективних засобів виховання національно-мовної особистості є діяльність, що ґрунтується на вивченні, засвоєнні і трансляції української традиційної народної культури як суспільно-історичного явища, у якому відбито світогляд, морально-етичні й естетичні цінності українського народу.

За результатами контент-аналізу навчальних книг для першого класу (підручник І. Большакової та М. Пристінської “Українська мова. Буквар” (у 2 частинах) (2018) [3], за якими працюємо в Дубовецькому ліцеї Дубовецької сільської ради Івано-Франківської області, зроблено висновок, що цю навчальну книгу, на жаль, не можна віднести до категорії національно зорієнтованого навчального забезпечення (українознавчі тексти, національно-маркована лексика, ілюстрації становлять близько 9 % від усього змістового

наповнення). Тому вважали за потрібне запропонувати учням етнолексеми, а також тексти, які розповідали б про Україну, український народ, рідну землю, дім, матір, сім'ю, родину, звичаї та традиції українського народу, його культуру, історію, славних українців тощо. Створену авторську методику розвитку національно-мовної особистості учня першого класу в процесі навчання грамоти спрямовували на усвідомлення мови як національно-культурного феномену, розширення знань про взаємозв'язок розвитку української мови, історії та культури українського народу, удосконалення етикетних норм мовленнєвого спілкування, пізнання культури та усної народної творчості українства, ознайомлення з народними традиціями, державними та національними символами тощо.

Лінгвістичну змістову лінію спрямовували на розвиток мовно-мисленнєвих здібностей та умінь учнів першого класу, зокрема аналізувати мову фольклорних і художніх творів, літературознавчих, історичних, інших текстів, виконувати завдання на мовне вправління, творчі завдання, редагування власного та чужого мовлення, формування умінь мовного еколога, риторика тощо.

Соціокультурна змістова лінія є інтегративною, її реалізували у системі текстів і усних висловлювань з етно-, соціолінгвістики, лінгвокультурології, лінгвокраєзнавства, фольклору, які віддзеркалювали етнокультуру українського народу, національно-марковану лексику тощо. Саме соціокультурна змістова лінія слугувала розвитку національно-мовної картини світу учня початкової школи [1; 2; 4; 9; 10]. Критеріями виховання національно-мовної особистості виступили також ціннісні орієнтації учнів у соціокультурній сфері, зокрема в ділянці української мови і культури, рівень національної самосвідомості, успішність у реалізації творчих здібностей, ін. Створення національно-мовного насиченого середовища, що живить інтерес учнів до української мови, народної творчості, є важливим педагогічним завданням і умовою впровадження технології національно-мовного виховання у початковій школі. Провідне місце в цьому процесі відводили творчій та науково-пошуковій діяльності учнів. Так, ми переконалися, що неперевершене значення для розвитку національно-мовної особистості молодшого школяра мають поетичні здобутки письменників Прикарпаття (Ю. Шкрумеляк, М. Підгірянка, С. Пушик, О. Овчар, К. Малицька та ін.).

Ефективності впровадження авторської методики в повсякденну діяльність першого класу Дубовецького ліцею Дубовецької сільської ради

Івано-Франківської області слугував, окрім іншого, добір відповідних традиційних та інноваційних методів і прийомів, до прикладу, організація індивідуально-групових "контрактів" на основі мотивованого вибору форм комунікативної підготовки учнів, що здійснювалася за допомогою таких методів і прийомів, як створення ситуації успіху (це уможливило підтримувати стійку мотивацію дітей на активну навчально-пізнавальну і комунікативно-творчу діяльність під час уроків української мови та в позаурочний час), використання українознавчих текстів, редагування текстів у процесі оволодіння мовними знаннями і комунікативно-мовним уміннями учнів, застосування методу проєктної діяльності (передбачав розвиток творчості в комунікативній взаємодії і дружній співпраці з вивчення української мови) тощо.

Застосування системи мовотворчих і риторичних завдань у процесі навчання грамоти у першому класі також є ефективною процесуально-технологічною умовою реалізації авторської методики комунікативної підготовки молодших школярів. Завдання, які мають риторичну спрямованість, постійно ставлять учнів в умови пошуку розв'язання комунікативних завдань різної складності. Створення портфоліо з української мови як засобу контролю й узагальнення особистісно значущого соціально-комунікативного досвіду учнів початкової школи стало завершальною процесуально-технологічною умовою розвитку національно-мовної особистості учня, що уможливило простежити позитивну динаміку етапів становлення комунікативно-мовної особистості, яка розвивається на основі національно-мовної картини світу. Портфоліо мало сформовану нами структуру, зміст у вигляді різноманітних категорій виконаних завдань. Результати виконаних робіт аналізували за допомогою заповнення діагностичних карток учнів. Навчальне портфоліо – ефективний спосіб самооцінки досягнень учнів у різних видах навчально-пізнавальної та комунікативно-творчої діяльності на уроках української мови.

Унаслідок впровадження авторської методики розвитку національно-мовної особистості учня початкової школи уточнено методико-технологічні особливості реалізації комплексу умов її результативності, розроблено й упроваджено змістові і процесуально-технологічні особливості реалізації педагогічних умов, сформульовано плановані результати досягнення і забезпечення успішності кожної з цих умов, укладено рекомендації та вказівки з метою здійснення комунікативної підготовки молодших школярів у

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИМІРІ НОВІТНЬОГО ЕТАПУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

мовній освіті на основі розвитку національно-мовної картини світу особистості. У кожному з розроблених нами змістових компонентів авторської методики використовували специфічні методи комунікативного навчання, які визначаються метою комунікативної підготовки молодших школярів у мовній освіті – становлення національно-мовної особистості учня першого класу, виховання його як патріота та громадянина.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Становлення і розвиток НУШ в Україні сьогодні відбувається за умов прискорення глобальної інтеграції до світового товариства, зростання впливу етнічного чинника на процеси збереження цілісності державності України, відновлення духовних пріоритетів українського суспільства, тому актуальним є розвиток духовно-багатої, національно-мовної юної особистості. За результатами аналізу актуалізованих документів зроблено висновок: українська мова на новітньому етапі розбудови України усвідомлюється як чинник національного, економічного, науково-технічного прогресу, від мовного рівня юної особистості залежить і її майбутній професійний рівень, а отже, рівень розвитку держави в усіх сферах: політичній, економічній, соціальній, культурній, освітній. Сучасні освітні документи актуалізують необхідність та важливість культурологічного компонента в освітньому процесі на всіх етапах освіти, тому для досягнення зазначених цілей Українська держава повинна забезпечувати виховання особистості, яка усвідомлює свою належність до українського суспільства, навчання і виховання її в дусі національних традицій, поваги до української державної мови, отже, початкова школа покликана формувати національно-мовну особистість. Визначено такі основні теоретичні засади формування національно-мовної особистості учня початкової школи: урахування національно-культурної специфіки української мовної системи в процесі вивчення мови як виразника культури; добір і використання системи тематично об'єднаних різножанрових і різноматичних українознавчих текстів, а також національно-маркованої лексики; використання краєзнавчих, українознавчих матеріалів, зразків українського фольклору в навчанні мови; добір етнолексем та укладання словників етнокультурознавчої лексики; застосування як традиційних, так і новітніх технологій навчання української мови задля практичного освоєння культурних цінностей українства, певних видів мовленнєвої діяльності й поведінки, мовленнєвого етикету, національно-культурного компонента через мову; навчання

реалізації культурологічної змістової лінії початкової мовної освіти на всіх етапах вивчення мови; створення насиченого національно-мовного середовища, у якому здійснюється розвиток національно-мовної особистості учня початкової школи, тощо.

Подальші вектори дослідження спрямуємо на аналіз проблеми підготовки майбутнього вчителя до формування національно-мовної особистості молодшого школяра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білявич Г. Авторська школа “ТРИВИТА”: досвід виховання національно-мовної особистості молодшого школяра. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 198 с.
2. Біляєв О., Скуратівський Л. та ін. Концепція навчання державної мови в школах України. *Дивослово*. 1996. № 1. С. 16–19.
3. Большакова І., Пристінська М. Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Харків : Ранок, 2018. 80 с.; Большакова І., Пристінська М. Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Ранок, 2018. 80 с.
4. Єрмоленко С. Мова і українознавчий світогляд: Монографія. Київ: НДІУ, 2007. С. 318–360.
5. Калита Н. Формування основ національно-патріотичного виховання в учнів початкової школи. *Молодь і ринок*. 2019. № 10(177). С. 30–34.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347/2002. Законодавчі акти України з питань освіти: за станом на 1 квіт. 2004 р. Верхов. Рада України, Ком. з питань науки і освіти. Київ, 2004. С. 279–294.
7. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya>
8. Оліяр М. П. Теорія і практика формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: монографія. Івано-Франківськ, 2015. 475 с.
9. Симоненко Т. Шляхи і засоби формування національно-мовної особистості в школі. *Українська мова і література в школі*. № 1. 2000. С. 8 – 10.
10. Стельмахович М. Етнопедагогічні основи методики української мови. *Українська мова і література в школі*. 1993. № 5–6. С. 19–23.

REFERENCES

1. Bilavych, H. (2016). Avtorska shkola “TRYVITA”: dosvid vykhovannia natsionalno-movnoi osobystosti molodshoho shkoliara [Author’s school “TRIVITA”: the experience of educating the national-linguistic personality of a junior student]. Ivano-Frankivsk, 198 p. [in Ukrainian].
2. Biliaiev, O., & Skurativskiy, L. Kontseptsiia navchannia derzhavnoi movy v shkolakh Ukrainy [The concept of teaching the state language in schools of Ukraine]. *Dyvoslovo*, No. 1, pp. 16–19. [in Ukrainian].
3. Bolshakova, I., & Prystinska, M. (2018). Ukrainka mova. Bukvar : pidruch. dlia 1 kl. zakl. zahal. sered. osvity

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

(u 2-kh ch.) [Ukrainian language. Primer: textbook. for 1 class. lock total. among. education (in 2 parts)]. Part. 1. Kharkiv, 80 p.; Bolshakova I., & Prystinska, M. (2018). Ukrainska mova. Bukvar : pidruch. dlia 1 kl. zakl. zahal. sered. osvity (u 2-kh ch.) [Ukrainian language. Primer: textbook. for 1 class. lock total. among. education (in 2 parts)]. Part. 2. Kharkiv, 80 p. [in Ukrainian].

4. Yermolenko, S. (2007). Mova i ukraїnoznavchyi svitohliad [Language and Ukrainian worldview]. Kyiv, pp. 318–360. [in Ukrainian].

5. Kalyta, N. (2019). Formuvannia osnov natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v uchniv pochatkovoї shkoly [The formation of bases of national patriotic education of primary school pupils]. *Youth & market*, No. 10, pp. 30–34. [in Ukrainian].

6. Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17 kvit. 2002 No. 347/2002 (2004). [On the National Doctrine of Educational Development: Presidential Decree of 17/04. 2002. p. No 347/2002]. Legislative acts of Ukraine on education: as of April 1.2004

Verkhov. Council of Ukraine, Committee on Science and Education. Kyiv, pp. 279–294. [in Ukrainian].

7. Nova ukrainska shkola [New Ukrainian school]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya> [in Ukrainian].

8. Oliiar, M. P. (2015). Teoriia i praktyka formuvannia komunikatyvno-stratehichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Theory and practice of forming communicative-strategic competence of future primary school teachers]. Ivano-Frankivsk, 475 p. [in Ukrainian].

9. Symonenko, T. (2000). Shliakhy i zasoby formuvannia natsionalno-movnoi osobystosti v shkoli [Ways and means of forming a national-language personality in school]. *Ukrainian language and literature at school*, No. 1, pp. 8–10. [in Ukrainian].

10. Stelmakhovych, M. (1993). Etnopedagogichni osnovy metodyky ukrainskoi movy [Ethnopedagogical bases of Ukrainian language methodology]. *Ukrainian language and literature at school*, No. 5–6, pp. 19–23. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.09.2021

УДК 378.147.091.31-059.1]:37.04(045)

DOI:

Христина Шапаренко, доктор педагогічних наук, доцент,
декан факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії
Комунальний заклад “Харківська гуманітарно-педагогічна академія”
Харківської обласної ради

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх педагогів у спеціально створених для неї умовах. Проаналізовано сучасні підходи до підвищення якості підготовки студентів у системі вищої професійної освіти із використанням індивідуально-орієнтованих технологій, до реалізації педагогічних умов професійної підготовки як чинників, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи. Доведено, що при визначенні педагогічних умов формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти слід врахувати той факт, що власний шлях освіти вибудовується для кожного студента стосовно кожної досліджуваної ним освітньої галузі, специфіку через вибір професії відповідно до особистісних та індивідуальних властивостей, забезпечення якості її освоєння, сходження до вершин професіоналізму та психологічного супроводу професійного становлення.

Ключові слова: професійна підготовка; індивідуальна освітня траєкторія; освітній процес; майбутній педагог; індивідуалізація освіти; педагогічні умови.

Лит. 11.

Khrystyna Shaparenko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Professor of the Theory and Methods of Preschool Education Department,
Dean of the Faculty of Preschool, Special Education and History, Municipal Establishment
“Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy” of Kharkiv Regional Council

THEORETICAL EXPLANATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS OF OUTLINING INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORIES OF FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The article deals with the peculiarities of professional training of future teachers in specially created conditions. The article analyzes modern approaches to improving the quality of student training in the system of higher professional education by means of individual-oriented technologies, to implementing pedagogical conditions